

مواجهه فعال با سرّ الهی ظهور؛ مستلزم رویکرد «تمدنی» به مهدویت

انتظار به این معنا نیست که بنشینیم تا ظهور به سمت ما بیاید، بلکه وظیفه ماست که به سمت ظهور حرکت کنیم و اگر قرار باشد که ما به سمت ظهور حرکت کنیم و فعال با این سرّ الهی مواجه شویم، باید رویکردی راهبردی و تمدنی به مهدویت داشته باشیم.

انتظار به این معنا نیست که بنشینیم تا ظهور به سمت ما بیاید، بلکه وظیفه ماست که به سمت ظهور حرکت کنیم و اگر قرار باشد که ما به سمت ظهور حرکت کنیم و فعال با این سرّ الهی مواجه شویم، باید رویکردی راهبردی و تمدنی به مهدویت داشته باشیم.

محمد هادی همایون، عضو هیئت علمی و معاون آموزشی و تحصیلات تکمیلی دانشگاه امام صادق (ع)، در گفت‌وگو با خبرگزاری بین‌المللی قرآن (ایکنا)، با اشاره به این‌که تا به حال در تاریخ و از زوایای مختلف رویکردهای گوناگونی به موضوع مهدویت، به عنوان یک اصل مسلم اعتقادی شیعه مطرح شده است، عنوان کرد: برخی افراد رویکردی کلامی به موضوع مهدویت دارند و آن را موضوعی اعتقادی و کلامی در حوزه معارف شیعی می‌دانند که شبهاتی پیرامون آن مطرح است و با پشتوانه نظام کلامی آن شبهات بایستی پاسخ داده شود. برخی افراد نیز از زاویه نگاه روایی به این موضوع نگاه می‌کنند. همچنین زوایای عرفانی و ادبی و ... نیز در این زمینه مطرح است.

رویکرد تمدنی به مهدویت / مهدویت ناظر به شکل گرفتن یک تمدن است نه یک حکومت

همایون از رویکرد تمدنی و رویکرد راهبردی به مهدویت به عنوان دو رویکرد متفاوت از رویکردهای ذکرشده یاد کرد و در توضیح رویکرد تمدنی گفت: داشتن رویکرد تمدنی به مهدویت به این معناست که مهدویت را ناظر به شکل گرفتن یک تمدن بدانیم. به تعبیر دیگر در رویکرد تمدنی اتفاقی که ما پیش رو داریم و منتظر آن هستیم و آینده جهان را وابسته به آن می‌دانیم، یک اتفاق مقطعی و یک قیام محدود برای برپایی عدالت یا برقراری حکومت جهانی اسلامی نیست؛ بلکه در نازل‌ترین سطحی که ما امروز در ادبیات معاصر خود واژه‌ای برای آن داریم، آن چه ما در انتظار آن هستیم یک رویداد تمدنی است.

عضو هیئت علمی دانشگاه امام صادق (ع) ادامه داد: در واقع قرار است که یک تمدن غیرالهی کنار رود و یک تمدن الهی با همه گستردگی‌ها و ویژگی‌هایش جای آن را بگیرد و ما را به سمت مراحل بالاتر و نهایتاً قیامت سوق دهد. در واقع آن چیزی که ما منتظر آن هستیم، بسیار بزرگ‌تر از یک حکومت و حتی بزرگ‌تر از یک تمدن به عنوان بزرگ‌ترین واحد تاریخی است که تا کنون رخ نموده؛ بنابراین در حال حاضر به دلیل این‌که آن چه مورد انتظار است، بزرگ‌تر از آن چیزی است که می‌شناسیم، واژه‌ای برای آن نداریم، اما حداقل این است که آن را نباید یک حکومت بلکه باید یک تمدن تلقی کنیم.

محمد هادی همایون:

ظهور اتفاقی مقطعی و قیامی محدود برای برپایی عدالت یا برقراری حکومت جهانی اسلامی نیست؛ بلکه نازل‌ترین واژه در ادبیات معاصر برای توصیف آن چه ما در انتظار آن هستیم، #171؛ رویداد تمدنی؛ است

وی با بیان این‌که آن چیزی که انبیاء عظام (ع) از روز اول هبوط حضرت آدم و از روز اول قیام حضرت نوح و بقیه انبیاء الولوالعزم و غیر اولوالعزم پیگیری کرده‌اند، مقدمات تشکیل این به اصطلاح حاکمیت تمدنی بوده است، عنوان کرد: در چنین نگاهی می‌توان همه انبیاء را عملاً به هم متصل دید و هدف و مقصود مشترکی را که در جهت آن عمل کرده‌اند، دریافت و دریافت که هر کدام از ایشان در دوره خود بخشی از این ساختمان عظیم تمدنی را ساخته و قسمتی از این پروژه بسیار بزرگ و مهم را پیش برده‌اند.

نویسنده کتاب #171؛ مهدویت و تمدن جهانی اسلام؛ ادامه داد: در نتیجه چنین تلقی‌ای حرکت‌های انبیاء با هم معنادار می‌شود و با پی گرفتن این حرکت تا به امروز، راهبردها و جهت‌گیری‌ها کاملاً برای ما روشن می‌شود. بنابراین اگر قرار است که پیش از ظهور حکومتی زمینه‌ساز شکل بگیرد و این حکومت زمینه‌ساز ظهور، زمینه را برای ظهور حضرت قائم (عج) فراهم کند و اگر ما از جامعه منتظر و وظیفه زمینه‌سازی ظهور حرف می‌زنیم، باید رویکردی تمدنی به مهدویت داشته باشیم و در واقع به گونه‌ای راهبردی به مهدویت بپردازیم.

اخذ رویکرد راهبردی به مهدویت؛ لازمه چشم‌انداز آخرالزمانی اسلام

همایون رویکرد راهبردی را معطوف به چشم‌انداز آخرازمانی تصویر شده در رویکرد تمدنی دانست و افزود: وقتی که ما مهدویت را امری کاملاً راهبردی در نظر می‌گیریم، ضمن این‌که موارد دیگر را نقض نمی‌کنیم، اما بر این نکته متمرکز می‌شویم که مهم‌ترین مسئله‌ای که قرار بوده است توسط نظام اسلامی و حتی تمام انبیاء بر روی زمین پیگیری شود و امروز موضوعی راهبردی و اصلی برای شیعه است، چشم‌انداز تصویر شده در رویکرد تمدنی به مهدویت است.

نویسنده مقاله «#171؛ دین و تمدن در گذار تاریخ»؛ افزود: در واقع ما با استخراج راهبرد از بحث نشانه‌های ظهور و علائم ظهور که در روایات مطرح شده است و از موضوع و مبحث مهدویت و فلسفه غیبت، حرکت خود را به سمتی طراحی می‌کنیم که آن سمت و سو را در رویکرد تمدنی توضیح می‌دهیم.

محمدهادی همایون:

اگر قرار است که پیش از ظهور حکومتی زمینه‌ساز شکل بگیرد و این حکومت زمینه‌ساز ظهور، زمینه را برای ظهور حضرت قائم (عج) فراهم کند و اگر ما از جامعه منتظر و وظیفه زمینه‌سازی ظهور حرف می‌زنیم، باید رویکردی تمدنی به مهدویت داشته باشیم و در واقع به گونه‌ای راهبردی به مهدویت بپردازیم

وظیفه ما حرکت به سمت ظهور است

وی در توضیح مطالب خود بیان کرد: برای مثال اگر ما در مواجهه با مبحث نشانه‌های ظهور چنین تلقی کنیم که این نشانه‌ها برای این طراحی شده است که ما در دوران تاریک غیبت و در مواجهه با یک نشانه به احساس امیدواری برسیم و به این که در حال حرکت به سمت ظهور هستیم، یقین حاصل کنیم، نگاه ما نگاهی کاملاً منفعلانه به ظهور است. به تعبیری، قضیه از این قرار است که ما نشستیم و هیچ اقدامی انجام نمی‌دهیم و گویی آن چه باید اتفاق بیفتد، خارج از چارچوب اراده ماست؛ به شکلی که با روی دادن آن اتفاق و آشکار شدن آن نشانه ما فقط متوجه می‌شویم که داریم به سمت ظهور حرکت می‌کنیم.

همایون چنین رویکردی را مایه اختلافات اخیر پدید آمده در کشور در مورد نزدیک بودن یا نزدیک نبودن ظهور دانست و بیان کرد: چنین نگاهی دائماً چنین مسائلی را پیش خواهد آورد، در حالی که واقعیت ماجرا این است که ما نباید منفعلانه بنشینیم و به نزدیک بودن یا دور بودن ظهور بیندیشیم.

انقلاب اسلامی و تعالیم امام(ره) نگاه فعال به ظهور را به ما یاد داد

وی با بیان این‌که ما از ابتدای انقلاب اسلامی و با تعالیم حضرت امام(ره) یاد گرفتیم که به ظهور نگاهی فعال داشته باشیم، اظهار کرد: انتظار ما یک انتظار سازنده است و نمی‌نشینیم تا ظهور به سمت ما بیاید و وظیفه ماست که به سمت ظهور حرکت کنیم.

محمدهادی همایون:

ما با استخراج راهبرد از بحث نشانه‌های ظهور و علائم ظهور که در روایات مطرح شده است و از موضوع و مبحث مهدویت و فلسفه غیبت، حرکت خود را به سمتی طراحی می‌کنیم که آن سمت و سو را در رویکرد تمدنی توضیح می‌دهیم

همایون ادامه داد: اگر قرار باشد که ما به سمت ظهور حرکت کنیم و فعال با این سر الهی مواجه شویم باید رویکردی راهبردی و تمدنی به مهدویت داشته باشیم و قانداً ترسیم نقشه راه از دل نشانه‌های ظهور و از دل روایات ظهور و به طور کلی فلسفه غیبت قابل استخراج است.

عضو گروه ارتباطات و فرهنگ دانشگاه امام صادق(ع) در پایان اضافه کرد: وقتی که به این شکل به موضوع نگاه کنید، کاملاً سناریوی شما تغییر می‌کند و می‌توانید با طراحی‌ها و برنامه‌ریزی‌های راهبردی، با توجه به قواعد تمدن‌سازی و اولویت‌های لازم، جامعه منتظری را که قرار است ظهور را زمینه‌سازی کند، ایجاد کنید.